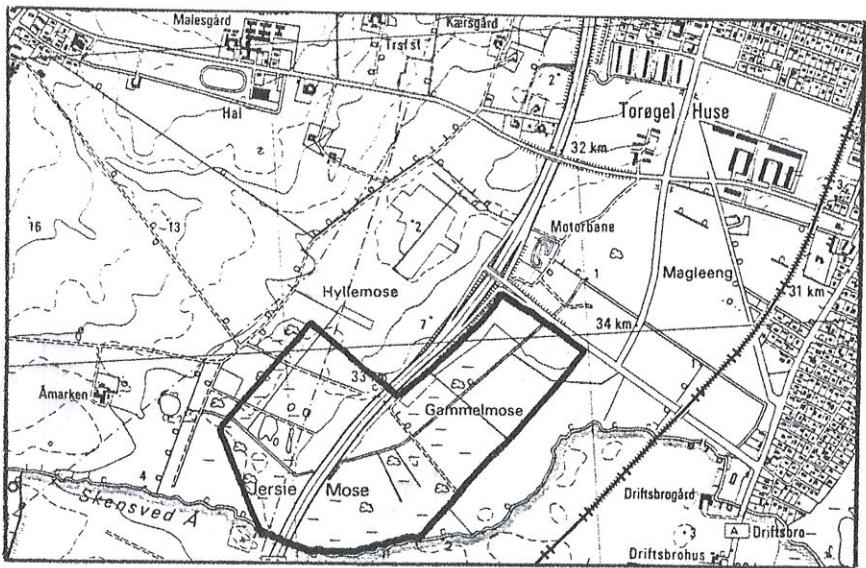

Hovedstadsområdet.

Jersie Mose (lokalisitet nr. 18)

1513 II NV

1:25.000

Beskrivelse

Mosetype

Jersie Mose omfatter ca. 50 ha vådområde. Mosens vegetation er meget varieret, idet der forekommer mange forskellige mosetyper, således ekstremrigkær, overgangsrigkær, rørsump, skovsump og åbne tørvegrave.

Beliggenhed

Jersie Mose ligger nær Køge Bugt ca. 6 km nord for Køge. Køge Bugt-motorvejen deler mosen i to dele. Størsteparten af mosen er beliggende i Solrød kommune, mens et par mindre partier af mosen syd for Skensved Å er beliggende i Køge kommune.

Status

Jersie Mose er opdelt i et stort antal parceller, som er privat ejet. Mosen er ikke fredet, men størsteparten af mosen er omfattet af naturfredningslovens § 43. Jersie Mose er beliggende i et område, der i Hovedstadsrådets Regionplantillæg 1982 er udpeget som et kerneområde med særlige fredningsinteresser for planter- og dyreliv.

Botanisk værdi

Jersie Mose er af største botaniske værdi på grund af forekomst af den sjældne mosetype ekstremrigkær. Desuden findes store bestande af orkidéarterne Sump-Hullæbe, Bakke-Gøgelilje, Kødfarvet og Maj-Gøgeurt.

Geologi og hydrologi

Jersie Mose er beliggende i fladt terræn i et område, hvor undergrundens kalk er højtliggende. På geologiske overfladekart er mosen angivet som ferskvandstørv, mens de omliggende arealer er angivet som moræneler. Jersie Mose afvandes af Skensved Å. Flere større grøfter i mosen leder vand til denne å.

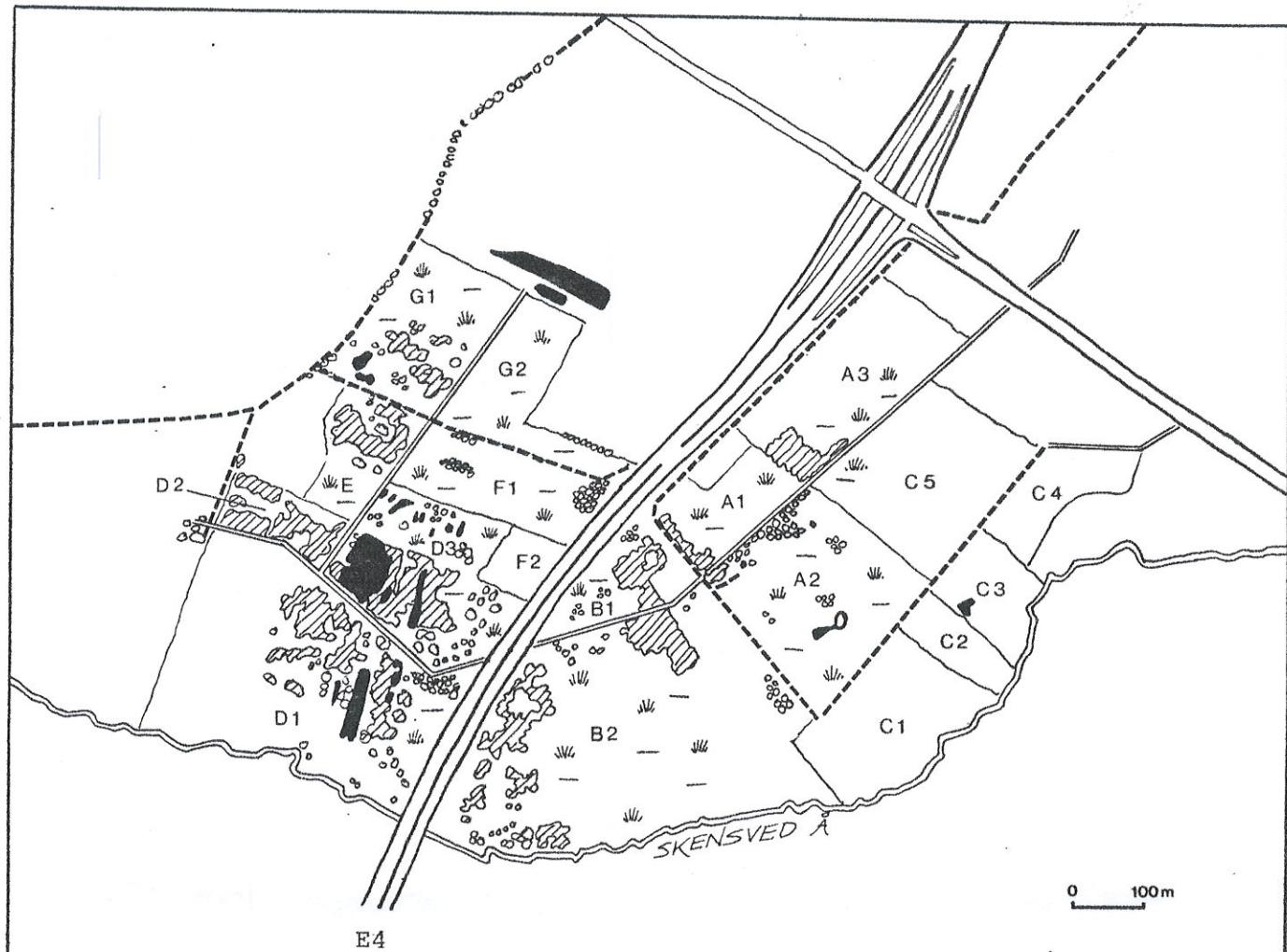
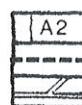

Fig. 1 Jersie Mose. Optegnet efter luftfoto fra 1980.

Tørvegrave/søer
Tæt bevoksning. Træer og buske
Spredt bevoksning. Træer og buske
Kærareal

Delområdegrænse og nummer
Markvej
Grøfter

Tidligere tilstand

På kort fra ca. 1830 ses, at mosens udstrækning har været betydelig større end nu. Store områder i randen af mosen, særlig mod nord og øst, er siden blevet opdyrket. De mange tørvegrave i mosen vidner om tørvegravning og gamle hegnsstolper i mosen viser, at formodentlig hele mosen tidligere har være afgræsset.

Tidligere vegetationsforhold

De ældste botaniske oplysninger fra mosen stammer fra 1969 og først i midten af 1970'erne blev mosen botanisk undersøgt. Der synes ikke at være forsvundet plantearter fra mosen siden disse undersøgelser.

Botaniske undersøgelser 1984

Tidspunkt	De botaniske undersøgelser er udført den 20., 21. og 25. juni.
Kort	Som kortgrundlag er anvendt flyfoto fra 1980 (5. maj) i målestok 1:10.000 suppleret med matrikelkort og Geodætisk Instituts kort.
Metode	Mosen er opdelt i 18 delområder på grundlag af vegetationsgrænser og matrikelgrænser (fig. 1). For alle delområder er udarbejdet en vegetationsbeskrivelse og for de 3 delområder, der inden undersøgelsen var kendt for at rumme ekstremrigkærsvægter, er optaget floralister.
Vegetationsbeskrivelse	I 2 delområder er i permanente prøvefeltet foretaget en dækningsgradsanalyse, en optælling af individer af orkidéer samt en fotoregistrering. I et tredje delområde er foretaget frekvensanalyser.
	Jersie Mose fremtræder i 1984 som et stærkt tilgroet vådområde. Rød-El og især Pil dominerer mosen, mens de åbne partier er domineret af højtvoksende urter, Star-arter og græsser.
	Område A1 er et ugræsset ekstremrigkær domineret af højtvoksende urter. Stedvis ses en opvækst af buske især af Pil. Dominerende art er Alm. Mjødurt, men stedvis findes meget Butblomstret Siv, Sump-Kællingtand, Sump-Hullæbe, Tormentil og Trenervet Snerre. Langs grøften øst for området findes en zone domineret af kulturplanter.
	Område A2 er et ugræsset ekstremrigkær. I den nordlige del findes anlæg til lerdueskydning. Dele af området er overstrøet med knuste lerduer. Området er en del tilgroet med buskovpækst (især i den vestlige del) og den dominerende planteart er Alm. Mjødurt. Stedvis findes meget Butblomstret Siv, Tormentil, Seline, Trenervet og Burre-Snerre samt Hamp-Hanekro.
	Område A3 er et ekstremrigkær, som har været afgræsset til og med 1983. Mod syd grænser området op til en ellesump. Her var et mindre parti frahegnet i 1982 og her dominerer højtvoksende urter og græsser som bl.a. Lådden Dueurt og Tagrør. Resten af området er en eng domineret af græsser, Star-arter og mange urter f.eks. Sump-Hullæbe, Kødfarvet og Maj-Gøgeurt, Trævlekrone og Eng-Kabbeleje. Butblomstret Siv forekommer over store partier. De tørreste partier af området er i 1984 udnyttet til høslet.
	Område B1 er et ugræsset kær- og engområde. Der ses stedvis tilgroning med især Pil, men størsteparten af området er domineret af græsser bl.a. Eng-Rævehale. Hyppige arter er Ager-Tidsel, Burre-Snerre, Stor Nælde og Tagrør. I den sydvestlige del findes et lille område med bl.a. Butblomstret Siv og ved grøften langs motervejen vokser Kødfarvet og Maj-Gøgeurt.

Område B2 er ugræsset og domineret af kulturgræsser som f.eks. Eng-Rævehale. Fugtige lavninger er domineret af henholdsvis Toradet Star, Tagrør og Nikkende Star. Mod sydvest findes en lille bestand af Butblomstret Siv.

Område C1 er en hvedemark og område C2 er ligeledes opdyrket undtagen et mindre parti, der domineres af Rørgræs. Område C3 er domineret af kulturgræsser og Rørgræs.

Område C4 og C5 er græsningsarealer domineret af Mose-Bunke og Lyse-Siv. Område C4 er i 1984 afgræsset.

Område D1 er ugræsset og under tilgroning med Pil. Et par mindre områder nær åen er opdyrkede, mens hovedparten af området er domineret af Stor Nælde, Ager-Tidsel, Eng-Rævehale og Tagrør. I omdet findes tørvegrave med kransnålsalger.

Område D2 er meget tilgroet med især Birk og Pil. Stedvis findes partier med Top-Star og Sump-Kællin-getand.

Område D3 er meget tilgroet med især Birk og Pil. Der findes en del tørvegrave i området. Langs motorvejen findes ved grøften Butblomstret Siv og Maj-Gøgeurt.

Område E er noget tilgroet med Pil og Birk. I dette område findes en veludviklet ekstremrigkærsvæxt med bl.a. Butblomstret siv, Kødfarvet og Maj-Gøgeurt, Bakke-Gøgelilje (>50), Krognæb-Star, Top-Star, Blåtop og Vinget Perikon.

Fig.2 Ekstremrigkærsparti (område A2) i hvilket der er anlagt lerdueskydningsbane.

Område F1 er en hegnet eng med bl.a. Lådden Dueurt og Rørgræs, mens F2 er en rapsmark.

Område G1 og G2 er ugræsede områder domineret af Eng-Rævehale, Rørgræs og Toradet Star. Stedvis forekommer Top-Star, Sump-Kællingetand og Bredbladet Dunhammer. Der findes spredte pilekrat og træer i område G1.

Floralister

Floralister fra det østligste ekstremrigkærssområde (A1, A2 og A3) er angivet i tabel 5. Der er for dette område angivet ca. 140 arter, hvoraf mange er halv-sjældne. Fra listen kan fremhæves Sump-Hullæbe, Butblomstret Siv, Engblomme, Kær-Fladbælg og Seline, som alle findes i store bestande.

Dækningsgradsanalyser

I område A1 og A2 er udlagt 2 permanente prøbefelter på 1 x 4 meter (figur 3). I disse felter er for hver m² udført en dækningsgradsanalyse, en optælling af individer af Sump-Hullæbe og en fotografisk registrering af vegetationen. Desuden er udbredelsen af Alm. Mjødurt og Hjortetrøst skitseret (figur 4). Prøbefelterne er udlagt i områder, der er præget af høje urter, men uden vedplante opvækst.

Resultatet af dækningsgradsanalysen er vist i tabel 1 og 2. De anvendte værdiers betydning er angivet i tabel 3. Analyserne er udført med det formål at påvise eventuelle vegetationsændringer i de kommende år.

Det er påfaldende at der er meget stor forskel på, hvilke arter der dominerer i de enkelte kvadratenheder. Dette skyldes, at arter som Hjortetrøst og Alm. Mjødurt forekommer i store adskiltde grupper.

Frekvensanalyser

Resultaterne af de udførte frekvensanalyser i område A3 er angivet i tabel 4. Det må bemærkes, at der findes mange arter i området, men at en stor del af disse opnår meget lave frekvensværdier.

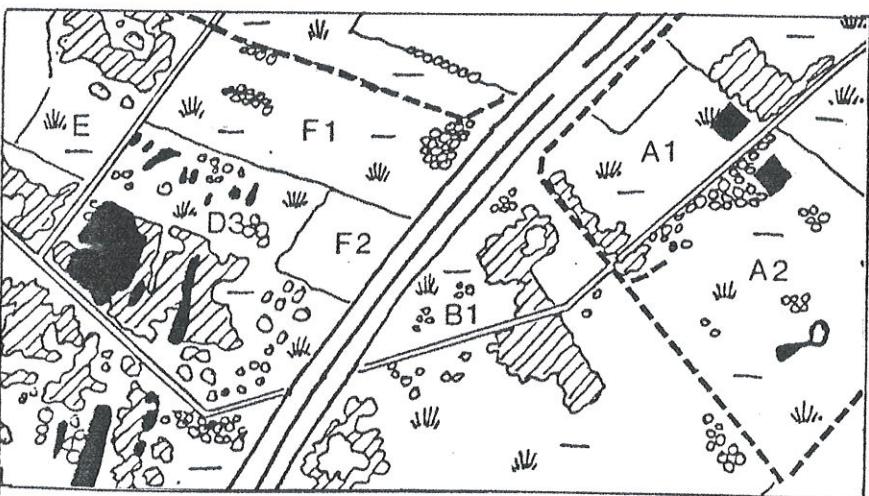

Fig.3 De to permanente prøbefelters placering er vist med udfyldte kvadrater.

Tabel 1 Dækningsgradsanalyse i permanent prøvefelt.
Område A1

Felt Nr.	1	2	3	4
Butblomstret Siv	3	2	3	3
Alm. Mjødurt	3	5	1	
Sump-Hullæbe		+	3	1
Tormentil	1	1	2	
Seline	1			
Kær-Høgeskæg	1	1	+	+
Sump-Kællingetand	1	1	1	2
Blåtop	+	1	3	1
Hjortetrøst	+	2		4
Rød Svingel	+	+	1	1
Eng-Kabbeleje	+		+	1
Sump-Snerre	+	+	+	+
Gul Fladbælg	+	+	+	+
Kær-Tidsel	+	+	+	+
Tvebo Baldrian	+	+		
Nyse-Røllike	+	+		
Kryb-Hvene	+	+		
Tagrør	+			
Mynte sp.			2	1
Skov-Angelik				1
Toradet Star			+	+
Hanekro sp.			+	
Alm. Star				+
Sump-Hullæbe (antal skud)	0	20	46	6

Tabel 2 Dækningsgradsanalyse i permanent prøvefelt.
Område A2

Felt Nr.	1	2	3	4
Butblomstret Siv	1	1	1	1
Sump-Hullæbe	1		1	2
Seline	3	1	1	+
Sump-Kællingetand	3	1	1	+
Blåtop	2	1	2	1
Tormentil	2	4	3	1
Kær-Høgeskæg	1	2	2	1
Tagrør	1	1	+	1
Skov-Angelik	1	2	1	+
Muse-Vikke	1		+	+
Alm. Mjødurt	+		2	5
Kål-Tidsel	+	2	2	2
Rød-Svingel	+	+	+	+
Sump-Snerre	+	+	+	+
Kær-Tidsel	+	+	+	+
Djævelsbid	+	+	+	
Nyrebladet Ranunkel	+	+		
Hanekro sp.	+	+		
Trenervet Snerre			2	+
Eng-Nellikerod			1	+
Nyse-Røllike	+		+	+
Mynte sp.	+		+	+
Toradet Star	+		+	+
Hirse-Star	+		+	
Tvebo Baldrian	+		+	
Trævlekroner			+	
Pil sp.				+
Eng-Kabbeleje	+			
Gul Fladbælg	+			
Alm. Røllike				+
Sump-Hullæbe (antal skud)	21	0	15	34

Tabel 3 Anslået interval for dækning og den tilhørende værdi.

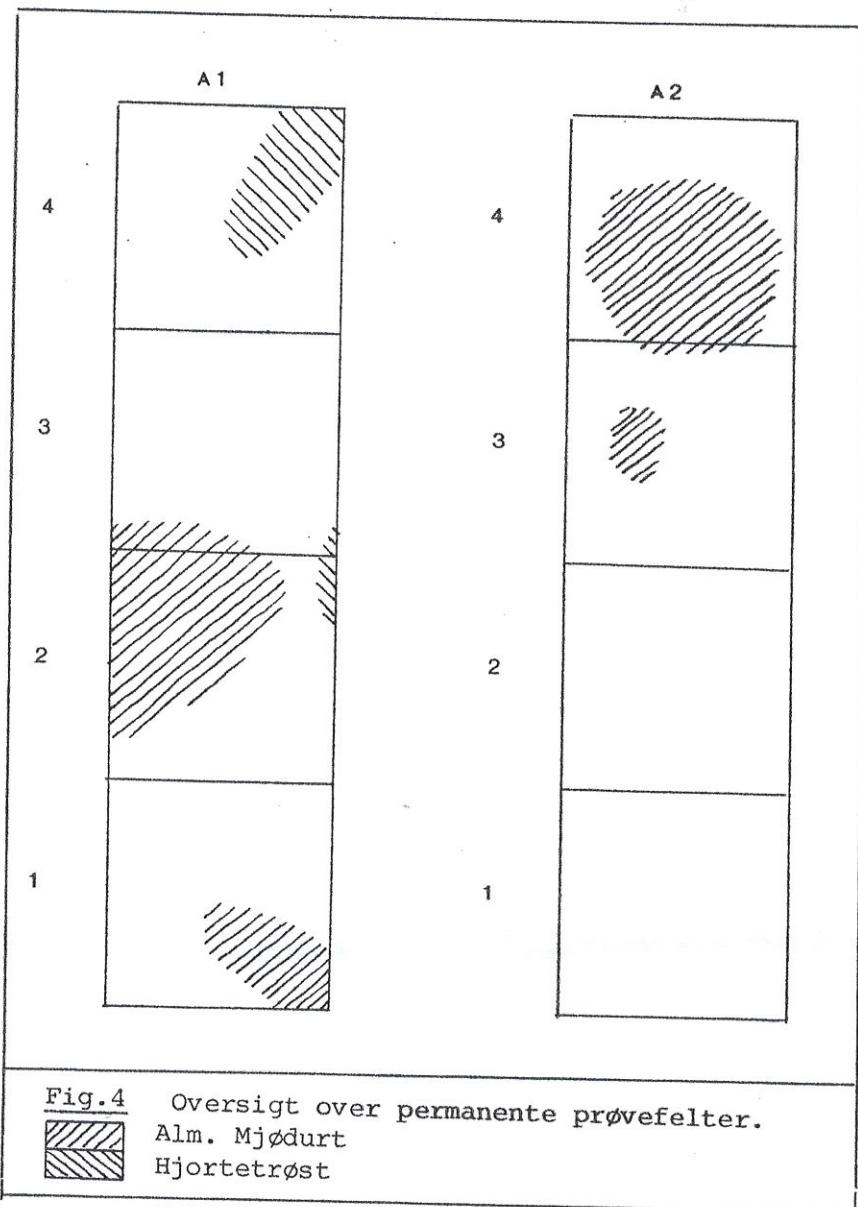
Dækning (%)	Værdi
< 1	+
1 - 6	1
7 - 12	2
13 - 25	3
26 - 50	4
51 - 100	5

Tabel 4 Frekvensanalyse $20 \times 1/20 \text{ m}^2$. Frekvens i %.
Område A3

	I	II
Toradet Star	90	55
Alm. Star	80	50
Hirse-Star	80	20
Rød Svingel	80	50
Tagrør	65	70
Kryb-Hveme	55	20
Bidende Ranunkel	55	20
Mynte sp.	55	85
Kær-Snerre	50	30
Butblomstret Siv	50	50
Trævlekrone	40	40
Engkarse	40	25
Eng-Forglemmigej	35	25
Seline	30	10
Sump-Kællingetand	30	75
Alm. Mjødurt	25	5
Angelik	25	10
Eng-Rapgræs	25	20
Glanskapslet Siv	25	-
Tvebo Baldrian	25	5
Eng-Kabbeleje	20	25
Bukkeblad	15	-
Alm. Hønsetarm	15	-
Alm. Brunelle	15	-
Djævelsbid	15	-
Fløjsgrås	15	-
Muse-Vikke	10	-
Lav Ranunkel	10	-
Kær-Dueurt	10	5
Gul Fladbælg	10	-
Kær-Høgeskæg	5	-
Alm. Sumpstrå	5	-
Smalbladet Mærke	5	-
Krybende Pil	5	-
Alm. Syre	5	-
Hvid Kløver	5	-
Kær-Tidsel	5	15
Mark-Frytte	5	-
Kødfarvet Gøgeurt	5	5
Sump-Snerre	-	45
Tråd-Star	-	40
Næb-Star	-	20
Blåtop	-	15
Kær-Mangeløv	-	10
Dunet Dueurt	-	10
Smalbladet Kæruld	-	10
Dynd-Padderok	-	10
Birk sp.	-	10
Lyse-Siv	-	5
Nyrebladet Ranunkel	-	5

I Centrale del af kæret, græsset til og med 1983

II Frahegnet del ved Elleskov, græsset til og med 1982

Diskussion

Vegetationsbeskrivelserne angiver, at store dele af mosen er præget af kulturgræsser eller af arter som Stor Nælde, Burre-Snerre og Ager-Tidsel. Størsteparten af mosen må på den baggrund vurderes at have været under intensiv landbrugsdrift tidligere. Kun få steder i mosen træffes en voldsom og tæt tilgroning med vedplanter. Det må derfor antages, at hele mosen har været anvendt til afgræsning, og at dele af mosen har været omlagt eller forsøgt opdyrket.

I 4 af mosens delområder findes en veludviklet ekstremrigkærsvæxt. 3 af disse områder har ikke været græsset i en årrække, og en række af de lavtvoksende arter, der er karakteristiske i ekstremrigkær, savnes således (f.eks. Vibefedt, Tvebo og Loppe-Star). Da ældre oplysninger om mosens vegetation ikke findes, er det ikke muligt at afgøre om

disse arter er forsvundet fra mosen eller om de aldrig har vokset i mosen.

I mosen forekommer et anlæg, der anvendes i forbindelse med lerdueskydning. Partier med en værdifuld ekstremrigkærsvæxt er oversået med knuste lerduer, ligesom tilsvarende områder nær bebyggelsen er præget af mekanisk slid.

Konklusion

Jersie Mose er et eksempel på et veludviklet ekstremrigkær med store bestande af karakteristiske arter. I Køge Bugt-området findes i nutiden kun få større moseområder, og disse indeholder oftest kun områder af mindre botanisk værdi. Det er en betingelse for at bevare den værdifulde vegetation i Jersie Mose, at der sker en afgrænsning af de botanisk vigtige områder i mosen.

Plejeplan

Da Jersie Mose ikke er fredet, er der ikke udarbejdet en egentlig plejeplan, men kun skitseret hvilke indgreb der bør foretages.

Formål

Formålet med en pleje af Jersie Mose er at bevare mosen som et levested for det dyre- og planteliv, der er karakteristisk for mosen. Det er formålet specielt at sikre de botanisk meget værdifulde partier med ekstremrigkærsvæxt.

Fig.5 Ekstremrigkærsparti (område A3) der tidligere var afgræsset, men hvor græsning er ophørt indenfor de seneste år. Området til højre blev sidst afgræsset i 1982, mens området til venstre blev afgræsset i 1983.

Plejeindgreb

Plejen af Jersie Mose bør bestå af en rydning af træer og buske i områderne A1 og A2, samt evt. i dele af områderne B1, B2, D2, E og F1. Græsning bør etableres i områderne A1, A2 og A3, samt i dele af områderne B1, B2, C1, C2, C3, C4, C5, D2, E og F1. Græsningen kan eventuelt erstattes af høslet. Endelig bør skydebanen nedlægges, ligesom der bør ske en oprydning i skydebaneområdet.

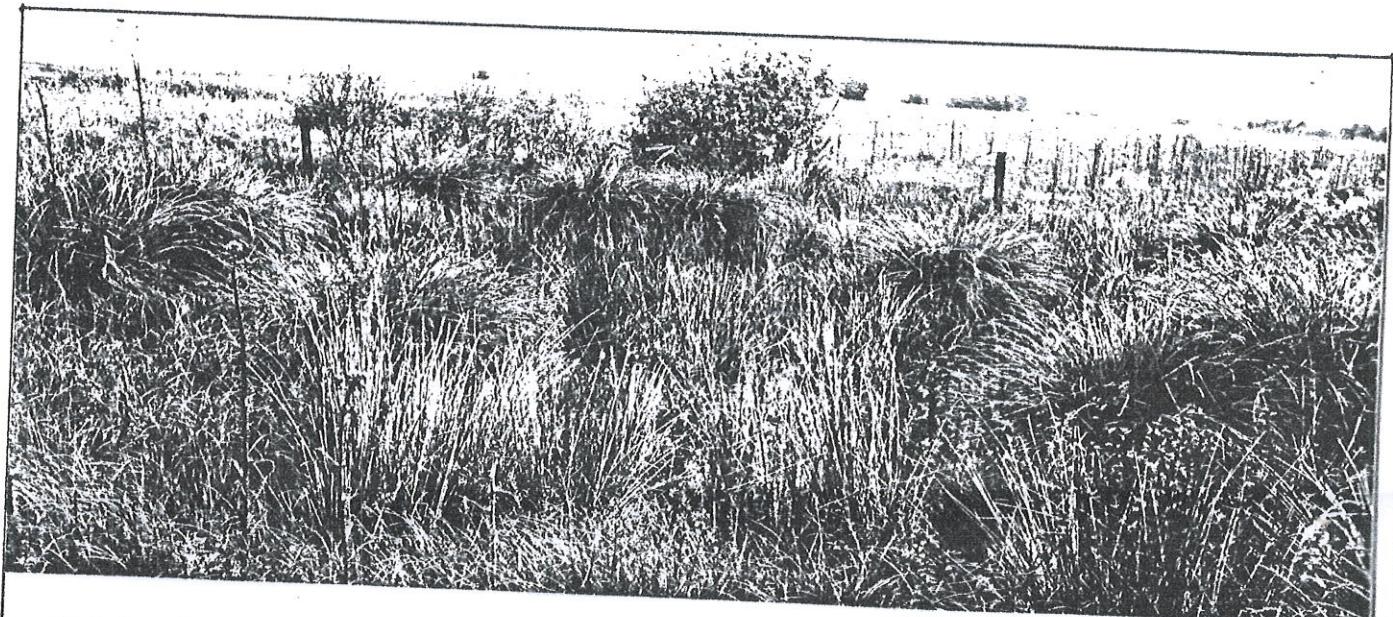

Fig.6. Ugræsset parti i Jersie Mose (område B2) domineret af Top-Star.

Tabel 5 Jersie Mose - Floralister fra 3 delområder.

Art	A1	A2	A3
Angelik, Skov-	x	x	x
Baldrian, Hylde-	x	x	x
Baldrian, Tvebo	x	x	x
Birk, Vorté-	x	x	x
Bjørneklo, Alm.		x	x
Blåtop	x	x	x
Brunelle, Alm.			x
Brunrod, Knoldet		x	
Brøndkarse		x	
Bukkeblad	x		x
Bunke, Mose-	x	x	
Djævelsbid	x		x
Dueurt, Dunet			x
Dueurt, Kær-			x
Dueurt, Ladden	x	x	x
Dunhammer, Bredbladet	x	x	
Døvnælde		x	
El, Rød-	x	x	x
Engblomme	x	x	
Engkarse		x	
Firling, Alm.		x	x
Fladbælg, Gul	x	x	x
Fladbælg, Kær-	x	x	
Fløjlsgræs			x
Forglemmigej, Eng-	x	x	x
Forglemmigej, Mark-		x	
Fredløs, Alm.	x	x	x
Frytle, Mangeblomstret			x
Frytle, Mark-		x	x
Frøstjerne, Gul		x	x
Gran, Rød-	x		
Gulaks, Vellugtende	x	x	x
Gøgeurt, Kødfarvet	x	x	x
Gøgeurt, Maj-		x	x
Hanekro, Alm.		x	x
Hanekro, Hamp-	x		
Havre, Dunet	x		
Hindbær			x
Hjertegræs			
Hjortetrøst	x	x	x
Hullæbe, Sump-	x	x	x
Hvene, Kryb-		x	x
Hyrdetaske	x		x
Høgeskæg, Kær-	x	x	x
Hønsetarm, Alm.	x	x	x
Iris, Gul	x		
Kabbeleje, Eng-	x	x	x
Kattehale	x	x	x
Kløver, Hvid-			x
Kløver, Rød-			x
Kløvkrone			x
Knopurt, Alm.		x	x
Kogleaks, Skov-	x		
Korbær		x	
Kragefod	x	x	
Kællingetand, Sump-	x	x	x
Kæruld, Smalbladet			x
Mangeløv, Kær-		x	x
Mjødurt, Alm.	x	x	x
Mynte, Ager-	x		
Mynte, Vand-		x	x
Mælkebøtte		x	x
Mærke, Smalbladet		x	x
Natskygge, Bittersød	x	x	
Nellikerod, Eng-	x	x	x
Nælde, Stor	x	x	
Padderok, Ager-	x		
Padderok, Dynd-	x	x	x
Perikon, Vinget	x	x	x

	A1	A2	A3
Pil, Femhannet	x	x	
Pil, Grå-	x	x	
Pil, Krybende	x		x
Pileurt, Vand-	x	x	
Pimpinelle		x	
Potentil, Gåse-	x	x	
Rajgræs, Alm.	x		
Ranunkel, Bidende	x	x	x
Ranunkel, Langbladet	x		x
Ranunkel, Lav		x	x
Ranunkel, Nyrebladet	x	x	x
Ranunkel, Tigger-		x	x
Rapgræs, Alm.	x	x	x
Rapgræs, Eng-			
Rose, Rynket	x		
Rævehale, Eng-	x	x	
Rævehale, Knæbøjet			x
Røllike, Alm.	x	x	
Røllike, Nyse-	x	x	
Rørgræs	x	x	
Rørhvene, Eng-		x	
Seline	x	x	x
Sennep, Ager-	x	x	
Siv, Butblomstret	x	x	x
Siv, Glanskapslet			x
Siv, Knop-	x	x	x
Siv, Lyse-	x		x
Skeblad, Vejbred-	x		
Skjolddrager, Alm.	x		
Skrappe, Kruset		x	x
Skvalderkål		x	
Snerre, Burre-	x	x	
Snerre, Kær-	x	x	x
Snerre, Sump-	x	x	x
Snerre, Trenervet	x	x	x
Star, Alm.	x	x	x
Star, Blære-	x		
Star, Blågrøn			x
Star, Hirse-	x	x	x
Star, Håret			x
Star, Krognæb-			x
Star, Kær-	x		
Star, Næb-			x
Star, Stiv	x	x	x
Star, Top-	x	x	x
Star, Toradet	x	x	x
Star, Trindstænglet		x	
Star, Tråd-	x		x
Sumpstrå, Alm.	x		x
Sumpstrå, Enskællet-			x
Svingel, Eng-			x
Svingel, Rød	x	x	x
Sværtevæld	x	x	
Syre, Alm.		x	x
Sødgræs, Manna-			x
Tagrør	x	x	x
Tidsel, Ager-	x	x	
Tidsel, Kruset	x	x	
Tidsel, Kær-	x	x	
Tidsel, Kål-	x		x
Tjørn, Hvid-		x	
Tormentil	x	x	x
Trehage, Kær-			x
Trævlekrone	x	x	x
Tusindfryd			x
Vandstjerne		x	
Vikke, Muse-	x	x	x
Erenpris, Tykbladet			x